ROZHODNUTIE KOMISIE (EÚ) 2025/892

z 31. októbra 2024

o opatrení SA.56399 a SA.56634 (2021/C) (ex 2020/FC), ktoré vykonalo Francúzsko v prospech podniku La Française des Jeux

[oznámené pod číslom C(2024) 7735]

(Iba francúzske znenie je autentické)

(Text s významom pre EHP)

EURÓPSKA KOMISIA,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 108 ods. 2 prvý pododsek,

so zreteľom na Dohodu o Európskom hospodárskom priestore, a najmä na jej článok 62 ods. 1 písm. a),

po vyzvaní zainteresovaných strán, aby predložili pripomienky v súlade s uvedenými článkami ([1]), a so zreteľom na tieto pripomienky,

keďže:

1. POSTUP

(1) Komisii bola 31. januára 2020 doručená sťažnosť od združenia *Association Française du Jeu en Ligne* (ďalej len „AFJEL“) ([2]) týkajúca sa údajného poskytnutia neoprávnenej štátnej pomoci podniku La Française des jeux (ďalej len „FDJ“).

(2) Komisia dostala 5. marca 2020 druhú sťažnosť v rovnakej veci od Rady pre stávky a hazardné hry (Betting and Gaming Council, ďalej len „BGC“) ([3]).

(3) Komisia 26. júla 2021 rozhodla o začatí konania podľa článku 108 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“) v súvislosti s údajným opatrením pomoci, v rámci ktorého sa udelili zabezpečené výhradné práva na 25 rokov za nedostatočnú odmenu (ďalej len „rozhodnutie o začatí konania“). Toto rozhodnutie oznámila 27. júla 2021 Francúzsku.

(4) Rozhodnutie Komisie o začatí konania bolo uverejnené v *Úradnom vestníku Európskej únie* 3. decembra 2021. Komisia vyzvala zainteresované strany, aby predložili pripomienky k údajnému opatreniu pomoci.

(5) Francúzsko predložilo svoje pripomienky 3. novembra 2021. Komisia dostala písomné pripomienky od podniku FDJ 3. januára 2022. Dňa 3. januára 2022 jej boli doručené takisto písomné pripomienky od podniku BETCLIC entreprises limited (ďalej len „BETCLIC“), združenia Union des blessés de la face et de la tête (ďalej len „UBFT“) a federácie Fédération Nationale André Maginot (ďalej len „FNAM“). Komisia dostala 12. januára 2022 písomné pripomienky od združenia AFJEL a 18. januára 2022 od rady BGC. Dňa 20. januára 2022 dostala Komisia pripomienky od združenia European Gaming and Betting Association (ďalej len „EGBA“).

(6) Listami z 31. januára 2022 a 15. februára 2022 Komisia postúpila pripomienky zainteresovaných strán k rozhodnutiu o začatí konania Francúzsku a poskytla mu možnosť odpovedať. Komisia dostala odpoveď od Francúzska listom z 19. apríla 2022.

([1]) Ú. v. EÚ C 487, 3.12.2021, s. 13 – Octroi supposé d'aide d'État illégale à la Française des Jeux – Výzva na predloženie pripomienok v súlade s článkom 108 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.
([2]) AFJEL je obchodné združenie zastupujúce väčšinu prevádzkovateľov online športových stávok s licenciou vo Francúzsku.
([3]) BGC zastupuje 90 % odvetvia stávok a hazardných hier v Spojenom kráľovstve. Zastupuje najmä prevádzkovateľov online hazardných hier s licenciou v krajine.

(7) Zástupcovia združenia AFJEL a rady BGC poskytli dodatočné informácie e-mailami z 23. februára 2022, 2. mája 2022, 8. júla 2022, 10. novembra 2022, 17. novembra 2022, 6. januára 2023, 8. marca 2023, 13. marca 2023, 20. marca 2023, 28. apríla 2023, 23. júna 2023, 13. septembra 2023, 29. septembra 2023, 26. októbra 2023, 14. decembra 2023, 22. januára 2024, 23. januára 2024, 2. februára 2024, 12. marca 2024, 22. apríla 2024, 28. apríla 2024, 16. mája 2024, 17. júna 2024, 18. septembra 2024 a 21. októbra 2024 a viedli diskusie s Komisiou 9. júna 2022 a 27. septembra 2022.

(8) Komisia dostala 17. júla a 23. októbra 2024 od francúzskych orgánov dodatočné informácie.

(9) Komisia 27. októbra 2022 viedla diskusie s francúzskym vnútroštátnym orgánom pre hazardné hry (ďalej len „ANJ“). Ďalšie otázky boli orgánu ANJ položené 12. novembra 2022 a ANJ na ne odpovedal 27. februára 2023.

2. OPIS PODNIKU FDJ A FRANCÚZSKEHO TRHU S HAZARDNÝMI HRAMI

2.1. Podnik FDJ, príjemca údajnej pomoci

(10) Podnik FDJ je hlavným prevádzkovateľom hazardných hier vo Francúzsku a druhým najväčším prevádzkovateľom lotérie v Európe. Má sieť zahŕňajúcu vyše 29 000 predajných miest vo viac ako 11 000 obciach a zamestnáva takmer 3 000 ľudí ([4]).

(11) V roku 2023 podnik FDJ vykázal obrat vo výške 2,621 miliardy EUR, EBITDA vo výške 656,8 milióna EUR a čistý zisk vo výške 425,1 milióna EUR. Jeho hrubý príjem z hazardných hier dosiahol 6,7104 miliardy EUR ([5]).

(12) Podnik FDJ je vo Francúzsku etablovaným prevádzkovateľom hazardných hier. Štát udelil 9. novembra 1978 výhradné práva na organizovanie a prevádzkovanie národnej lotérie spoločnosti Société de la Loterie nationale et du Loto national, ktorá sa v roku 1991 stala podnikom FDJ ([6]). Podniku boli 1. apríla 1985 udelené výhradné práva na prevádzkovanie športových stávok (okrem dostihových) ([7]).

(13) Francúzsko 12. mája 2010 zákonom č. 2010-476 liberalizovalo odvetvie online hazardných hier. Od tohto dátumu sú teda trhy s dostihovými stávkami, online športovými stávkami a online pokerovými hrami otvorené konkurencii. Podnik FDJ má stále monopol na trhu lotérií (žrebové a okamžité lotérie) a na trhu športových stávok na predajných miestach (okrem dostihových) ([8]).

(14) Trh s hazardnými hrami vo Francúzsku bol 22. mája 2019 zreformovaný (pozri oddiel 2.2).

(15) Regulačné akty, ktoré viedli k udeleniu výhradných práv uvedených v odôvodnení 12, boli 23. júna 2020 zrušené ([9]).

([4]) Tieto informácie sú k dispozícii v integrovanej správe podniku FDJ za rok 2023: https://www.fdjunited.com/2024/03/discover-the-2023-edition-of-the-fdj-groups-annual-integrated-report/.

([5]) Konsolidovaná účtovná závierka podniku FDJ za rok 2023: https://www.groupefdj.com/publications-et-resultats/.

([6]) Tieto výhradné práva boli udelené dekrétom č. 78-1067 z 9. novembra 1978 o organizácii a prevádzkovaní národnej lotérie a národného Lota. Podmienky výkonu týchto práv boli stanovené v zmluve podpísanej 29. decembra 1978 medzi štátom a spoločnosťou Société de la Loterie nationale et du Loto national.

([7]) Tieto výhradné práva boli udelené dekrétom č. 85-390 z 1. apríla 1985 o organizácii a prevádzke športového Lota. Zmluva z 29. decembra 1978 (pozri predchádzajúci text) bola zmenená s cieľom zohľadniť rozšírený rozsah udelených výhradných práv. Následne bola opäť zmenená okrem iného s cieľom stanoviť: i) rozšírenie rozsahu udelených výhradných práv; ii) zmenu trvania dohody (pôvodne sa vzťahovala na obdobie 30 rokov, poslednou zmenou z 9. marca 2006 bola dohoda predĺžená na neurčitý čas); iii) zmeny týkajúce sa podmienok likvidácie spoločnosti, najmä pokiaľ ide o náhradu škody, ak by spoločnosť prestala byť dekrétom poverená organizovaním a prevádzkovaním hier na základe výhradných práv.

([8]) Podrobný opis právneho rámca platného pred reformou z 22. mája 2019 je uvedený v oddiele 2.2 rozhodnutia o začatí konania.

([9]) Dňa 23. júna 2020 boli zrušené dekréty č. 78-1067 z 9. novembra 1978 a č. 85-390 z 1. apríla 1985. Zmluva na základe dekrétov č. 78-1067 z 9. novembra 1978 a č. 85-390 z 1. apríla 1985 bola ukončená.

2.2. **Reforma v odvetví hazardných hier vo Francúzsku**

(16) Francúzske orgány prijali 22. mája 2019 zákon č. 2019-486 o raste a transformácii podnikov (ďalej len „zákon PACTE“) a 2. októbra 2019 prijali nariadenie č. 2019-1015, ktorým sa reformuje regulácia hazardných hier (ďalej len „nariadenie z roku 2019“). Na doplnenie týchto dvoch regulačných aktov bolo prijatých niekoľko dekrétov ([10]).

(17) Prostredníctvom týchto aktov Francúzsko sprivatizovalo podnik FDJ a zreformovalo reguláciu hazardných hier.

(18) Reforma regulácie hazardných hier (ďalej len „reforma vykonaná zákonom PACTE“) sa zameriavala na dva hlavné prvky: i) udelenie výhradných práv podniku FDJ na obdobie 25 rokov na prevádzkovanie offline a online lotériových hier a športových stávok na predajných miestach za odmenu vo výške 380 miliónov EUR ([11]) a ii) zdaňovanie športových stávok ([12]).

3. **ZAČATIE FORMÁLNEHO VYŠETROVACIEHO KONANIA**

(19) Ako je uvedené v odôvodneniach 1 a 2, Komisia dostala dve sťažnosti týkajúce sa údajného poskytnutia neoprávnenej štátnej pomoci podniku FDJ: jednu podalo 31. januára 2020 združenie AFJEL a druhú 5. marca 2020 rada BGC. Obe sťažnosti mali rovnaký predmet ([13]).

3.1. **Opis opatrenia, na ktoré sa vzťahuje formálne vyšetrovacie konanie**

(20) V dôsledku zmien vykonaných zákonom PACTE musel podnik FDJ zaplatiť štátu za prevádzkovanie offline a online lotériových hier a športových stávok na predajných miestach odmenu vo výške 380 miliónov EUR. Zásada, na ktorej je založená táto odmena, bola stanovená v článku 137 ods. IV bode 1 zákona PACTE a spresnená v článku 17 nariadenia z roku 2019 [v ktorom sa stanovilo, že výška platby sa upraví po odsúhlasení Komisiou pre účasti a prevody (Commission des participations et des transferts) v špecifikáciách požadovaných podľa článku 16].

(21) Na vyčíslenie odmeny vo výške 380 miliónov EUR, ktorú má podnik FDJ zaplatiť (ďalej len „odmena“ alebo „poplatok“), francúzske orgány použili rozdielovú metódu: porovnali teoretickú hodnotu budúcich výhradných práv podniku FDJ (od roku 2019) v dvoch scenároch: pred reformou vykonanou zákonom PACTE (kontrafaktuálny scenár pred prijatím zákona PACTE) a po reforme (zohľadňujúci skutočný vplyv zákona PACTE).

([10]) Konkrétne dekrét č. 2019-1060 zo 17. októbra 2019, ktorým sa stanovujú podrobné dojednania týkajúce sa štátnej kontroly nad podnikom FDJ.

([11]) Pozri oddiel 2.3.1 rozhodnutia o začatí konania. V článku 137 zákona PACTE sa stanovuje, že podniku FDJ sa udeľujú výhradné práva na obmedzené obdobie, a v nariadení z roku 2019 sa spresňuje rozsah týchto práv (články 7 a 8 nariadenia), stanovujú sa podmienky ich výkonu a ich trvanie, t. j. 25 rokov od uverejnenia zákona PACTE (článok 15 nariadenia). V článku 3 dekrétu č. 2019-1060 zo 17. októbra 2019, ktorým sa stanovujú podrobné pravidlá pre dôslednú štátnu kontrolu nad podnikom FDJ, sa upravuje odmena, ktorú má podnik FDJ zaplatiť za udelené výhradné práva, na 380 miliónov EUR.
V dohode uzavretej 17. októbra 2019 medzi štátom a podnikom FDJ sa stanovujú dojednania týkajúce sa výkonu výhradných práv.

([12]) Pozri oddiel 2.3.2 rozhodnutia o začatí konania: Článkom 138 ods. I, III a IV zákona PACTE sa zmenil základ dane (hrubý príjem z hazardných hier namiesto sumy stávok) a sadzby uplatniteľné na tri osobitné dane uložené prevádzkovateľom športových stávok vo Francúzsku.

([13]) Okrem udelenia výhradných práv na obdobie 25 rokov za nedostatočnú odmenu (380 miliónov EUR) sa sťažnosti týkali aj i) výslovnej a neobmedzenej záruky, že podniku FDJ nestratí svoje výhradné práva ani žiadnu licenciu, a to ani v prípade závažného pochybenia, a ii) preferenčného daňového zaobchádzania poskytovaného podniku FDJ týkajúceho sa športových stávok na predajných miestach v porovnaní s online prevádzkovateľmi. Ani jedno z týchto opatrení (údajná záruka ani údajné daňové zvýhodnenie) nepatrilo do rozsahu pôsobnosti rozhodnutia o začatí konania. Pokiaľ ide o údajnú záruku, Komisia v rozhodnutí o začatí konania uviedla, že jej výsledkom bolo ďalšie zabezpečenie výhradných práv udelených podniku FDJ. Tým sa podniku FDJ poskytlo zvýhodnenie, pretože sa zvýšila hodnota výhradných práv, ktorá sa musela odhadnúť a zohľadniť pri výpočte odmeny splatnej za výhradné práva. Komisia preto považovala za potrebné analyzovať zabezpečenie práv pri posudzovaní poplatku. Pokiaľ ide o údajné daňové zvýhodnenie, Komisia poznamenala, že daňová situácia podniku FDJ bola nepriamo zohľadnená pri posudzovaní poplatku, keďže pri kontrole výšky odmeny za výhradné práva boli zohľadnené všetky finančné výhody poskytnuté podniku FDJ.

(22) Podľa podrobného finančného výkazu francúzskych orgánov z 13. septembra 2019 sa teoretická hodnota výhradných práv podniku FDJ pred reformou týchto práv zákonom PACTE odhadovala na *[…]* mil. EUR * až *[…]* mil. EUR. Podľa názoru francúzskych orgánov by reforma ovplyvnila túto teoretickú hodnotu:

a) negatívne, keďže výhradné práva boli obmedzené na 25 rokov, zatiaľ čo predtým boli udelené na neurčitý čas (čo predstavuje zníženie hodnoty odhadovanej vo finančnom výkaze na *[…]* mil. EUR až *[…]* mil. EUR);

b) pozitívne, keďže výhradné práva boli zabezpečené ([14]) a daňový rámec bol stabilnejší ([15]), v dôsledku čoho sa znížila úroveň rizika spojená s podnikateľským plánom v porovnaní s predchádzajúcimi úpravami (čo predstavuje zvýšenie hodnoty odhadovanej vo finančnom výkaze na *[…]* mil. EUR až *[…]* mil. EUR);

c) negatívne vzhľadom na kombinované účinky zmeny zdaňovania v priebehu podnikateľského plánu a ďalšie dodatočné náklady, ktoré podniku FDJ vznikli v dôsledku zákona PACTE, napr. náklady na poistenie rizika protistrany a marketingové náklady (zodpovedajúce zníženiu hodnoty odhadovanej vo finančnom výkaze na […] mil. EUR.)

(23) Teoretická hodnota výhradných práv podniku FDJ po reforme vykonanej zákonom PACTE sa teda odhadla na *[…]* EUR (môže sa pohybovať od *[…]* EUR do *[…]* EUR v závislosti od vážených priemerných kapitálových nákladov a príjmov z výhradných práv).

(24) Francúzske orgány preto odhadli, že odmena, ktorú má podnik FDJ zaplatiť za svoje výhradné práva, sa pohybuje v rozmedzí 121 miliónov až 748 miliónov EUR ([16]), čo zodpovedá finančnému vplyvu zákona PACTE.

(25) Po vydaní stanoviska Komisie pre účasti a prevody (ďalej len „CPT“) francúzske orgány dospeli k záveru, že podnik FDJ bude musieť zaplatiť odmenu vo výške 380 miliónov EUR, ktorá predstavuje primeraný odhad rozdielu medzi teoretickou hodnotou výhradných práv podniku FDJ pred reformou vykonanou zákonom PACTE a teoretickou hodnotou týchto práv po reforme.

3.2. **Rozhodnutie o začatí konania**

(26) V rozhodnutí o začatí konania Komisia spochybnila prístup, ktorý uplatnili francúzske orgány (rozdielová metóda), a to, či poplatok zodpovedal trhovej cene. Ak by to tak nebolo, podnik FDJ by získal konkurenčnú výhodu.

(27) Komisia uviedla, že v rozhodnutí o gréckom prevádzkovateľovi OPAP (ďalej len „precedens vo veci OPAP“) ([17]) považovala pomoc za zlučiteľnú s trhovou cenou za predpokladu, že štát umožnil držiteľovi práva len primeraný výnos ([18]). V uvedenom rozhodnutí ďalej uviedla, že vhodnou metódou na určenie primeraného zisku sú diskontované peňažné toky ([19]).

(28) V rozhodnutí o začatí konania Komisia poukázala na to, že hoci francúzske orgány použili na vyčíslenie odmeny, ktorú má podnik FDJ zaplatiť, metódu peňažných tokov, odchýlili sa od prístupu, ktorý použili grécke orgány v precedense vo veci OPAP. Na základe rozdielovej metódy vychádzali z porovnania teoretickej hodnoty výhradných práv podniku FDJ pred reformou vykonanou zákonom PACTE a teoretickej hodnoty týchto práv po reforme, zatiaľ čo v prístupe použitom vo veci OPAP sa zohľadňovali budúce výnosy dosiahnuté počas trvania licencie.

(*) *Dôverné informácie.*

([14]) Predtým mohol regulačný orgán výhody vyplývajúce z týchto práv podniku FDJ kedykoľvek odňať, zatiaľ čo teraz boli podniku FDJ udelené zákonom a odňať ich mohol len zákonodarca.

([15]) Verejné odvody sa predtým stanovovali každoročne. V dôsledku toho štát verejné odvody podniku FDJ často menil, čím vytváral neistotu, pokiaľ ide o jeho ziskovosť.

([16]) Orientačný rozsah po aktualizácii podnikateľského plánu podniku FDJ.

([17]) Pozri rozhodnutie Komisie zo 4. januára 2013 vo veci SA.33988 (Ú. v. EÚ C 1, 4.1.2013, s. 7), odôvodnenia 28 – 29 a odôvodnenie 32, potvrdené rozsudkom Všeobecného súdu z 8. januára 2015, Club Hotel Loutraki a i./Komisia, T-58/13, ECLI:EU:T:2015:1 a rozsudkom Súdneho dvora z 21. decembra 2016, Club Hotel Loutraki a i./Komisia, C-131/15 P, ECLI:EU:C:2016:989.

([18]) Minimálny výnos potrebný na pokrytie prevádzkových a kapitálových nákladov vyplývajúcich z výkonu práv navýšený o primeraný zisk.

([19]) Metóda diskontovaných peňažných tokov je metóda používaná na odhad hodnoty aktív alebo podniku diskontovaním očakávaných budúcich peňažných tokov na ich súčasnú hodnotu. Zohľadňuje sa pritom čas a riziko spojené s týmito budúcimi tokmi.

(29) Komisia spochybnila, že podnik FDJ si po reforme vykonanej zákonom PACTE ponechal len primeraný výnos, pretože v metóde výpočtu, ktorú predložilo Francúzsko, boli zachované výnosy na úrovni pred reformou, a to bez uvedenia, či ako také boli primerané.

(30) Komisia spochybnila takisto stanovisko francúzskych orgánov, že vzhľadom na kontinuitu situácie pred prijatím zákona PACTE a po jeho prijatí je možné posúdiť vplyv obmedzeného počtu zmien zavedených zákonom na hodnotu výhradných práv pomocou rozdielovej metódy. Podľa predbežného stanoviska Komisie výhradné práva podniku FDJ pred prijatím zákona PACTE neboli zabezpečené a mohli byť zrušené. Na základe toho spochybnila opodstatnenosť rozdielovej metódy. Komisia spochybnila takisto hodnovernosť nároku podniku FDJ na náhradu škody na základe objektívnej zodpovednosti štátu v prípade, že by boli výhradné práva v budúcnosti zrušené.

(31) Aj za predpokladu, že by rozdielová metóda bola opodstatnená, Komisia takisto spochybnila hodnotu výhradných práv pred prijatím zákona PACTE a po jeho prijatí, ktorú Francúzsko odhadlo pre tento výpočet.

(32) Komisia napokon vo všeobecnosti poukázala na to, že odmena vo výške 380 miliónov EUR sa zdá byť nízka v porovnaní s odmenou, ktorú OPAP platil za menší grécky trh a obmedzenejšie práva.

(33) Okrem týchto pochybností o existencii výhody Komisia v rozhodnutí o začatí konania uviedla, že všetky ostatné kritériá na to, aby sa opatrenie považovalo za štátnu pomoc, sú splnené. Komisia uviedla, že ak by sa potvrdila konkurenčná výhoda a opatrenie by sa považovalo za štátnu pomoc, nemala by dôkazy na to, aby dospela k záveru, že opatrenie je zlučiteľné s vnútorným trhom.

4. PRIPOMIENKY ZAINTERESOVANÝCH STRÁN

(34) Dve zainteresované strany predložili pripomienky k rozhodnutiu o začatí konania na podporu francúzskych orgánov (podnik FDJ a UBFT/FNAM), zatiaľ čo štyri zainteresované strany vo svojich pripomienkach potvrdili pochybnosti, ktoré Komisia vyjadrila v rozhodnutí o začatí konania (EGBA, BGC, AFJEL, BETCLIC).

4.1. Strany podporujúce francúzske orgány

4.1.1. *PODNIK FDJ*

(35) Na úvod podnik FDJ spochybnil tvrdenie Komisie, že práva vyplývajúce zo zákona PACTE predstavujú nové práva, a tvrdil, že práva po prijatí zákona PACTE sú pokračovaním práv pred jeho prijatím.

(36) Po prvé, podnik FDJ tvrdil, že zákonom PACTE sa nezrušili práva, ktoré boli podniku udelené pred prijatím zákona PACTE, s cieľom opätovne ich udeliť. Práva po prijatí zákona PACTE považoval za pokračovanie práv pred prijatím zákona PACTE, čo bolo potvrdené aj v parlamentnej prípravnej správe o zákone PACTE, v ktorej sa uvádza, že výhradné práva boli zachované ([20]). Podnik FDJ uviedol, že z posúdenia vplyvu návrhu zákona z 18. júna 2018 ([21]) jasne vyplýva, že výlučným cieľom reformy bolo zachovať dôslednú štátnu kontrolu nad sprivatizovanou spoločnosťou a objasniť určité prevádzkové dojednania.

(37) Po druhé, podnik FDJ tvrdil, že rozsah práv vyplývajúcich zo zákona PACTE zostal nezmenený, čo sa potvrdzuje v parlamentných dokumentoch ([22]). Tvrdil, že novým regulačným rámcom stanoveným v reforme z roku 2019 sa len objasnili a spresnili už existujúce dojednania zavedením presných vymedzení hier, ktoré prevádzkoval, bez zmeny rozsahu.

(38) Po tretie, v reakcii na odôvodnenie 101 rozhodnutia o začatí konania podnik FDJ tvrdil, že výhradné práva vyplývajúce zo zákona PACTE nemajú nové charakteristiky.

([20]) Správa č. 1088 z 15. septembra 2018 v mene osobitného parlamentného výboru povereného preskúmaním návrhu zákona PACTE, ktorú predložili pán Barrot, pani Dubostová, pani Lebecová a pán Sommer, s. 799.

([21]) Posúdenie vplyvu návrhu zákona o raste a transformácii podnikov, 18. júna 2018, s. 440.

([22]) Pozri informačnú správu výboru pre hospodárske záležitosti o vykonávaní zákona č. 2019-486 z 22. mája 2019 o raste a transformácii podnikov: https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/rapports/cion-eco/l15b2619_rapport-information.

(39) Po štvrté, tvrdil, že zákonom PACTE sa len zmenil „právny nástroj“ na využívanie výhradných práv v kontexte privatizácie podniku FDJ. Inými slovami, výhradné práva, ktoré predtým vyplývali z regulačných predpisov, teraz vyplývali zo zákona.

(40) Podnik FDJ následne spochybnil, že práva pred prijatím zákona PACTE neboli zabezpečené.

(41) Po prvé uviedol, že vo francúzskom práve sa uznáva zásada aktov zakladajúcich odvolateľné práva, podľa ktorej v prípade ich zrušenia vzniká nárok na náhradu škody.

(42) Po druhé tvrdil, že práva pred prijatím zákona PACTE patria do tejto kategórie a že podnik FDJ by v prípade ich zrušenia dostal náhradu škody.

(43) Po tretie uviedol, že práva po prijatí zákona PACTE neboli neporušiteľné a podľa uvedeného zákona bolo možné výhradné práva podniku FDJ odňať.

(44) Ďalej podnik FDJ uviedol, že odmena za výhradné práva podľa zákona PACTE nebola nižšia ako odmena za výhradné práva orgánu OPAP.

(45) Po prvé tvrdil, že 300 miliónov EUR z odmeny vo výške 375 miliónov EUR vo veci OPAP v skutočnosti predstavovalo sumu, ktorú OPAP zaplatil v roku 2011 ako zálohu na časť verejných odvodov, ktoré mal zaplatiť za obdobie 2020 – 2030, a že za poplatok za výhradné práva by sa malo považovať len zvyšných 75 miliónov EUR.

(46) Po druhé, podnik FDJ tvrdil, že musel zaplatiť viac na osobitných verejných odvodoch ([23]) ako OPAP (2,5-krát viac na odvodoch v prípade podniku FDJ za obdobie 2011 až 2020) a že jeho čistý zisk bol v tomto období oveľa nižší ako zisk OPAP (1,3 miliardy EUR v prípade podniku FDJ v porovnaní s 2,4 miliardy EUR v prípade OPAP).

(47) Nakoniec podnik FDJ uviedol, že pred prijatím zákona PACTE boli jeho práva od roku 2006 časovo neobmedzené a v tom čase ich bolo možné odňať len vtedy, ak by mu štát poskytol náhradu škody.

4.1.2. *UBFT/FNAM*

(48) Tieto dve združenia spochybnili tvrdenie Komisie, že práva podniku FDJ pred prijatím zákona PACTE neboli zabezpečené a mohli byť zrušené ([24]). Tvrdili, že práva nemožno spochybniť náhle a bez náhrady škody. Uviedli, že vláda (počas liberalizácie v roku 2010) a francúzske súdy (Štátna rada a kasačný súd v rokoch 2000 ([25]), 2007 ([26]), 2009 ([27]), 2011 ([28]) a 2013 ([29])) pri viacerých príležitostiach potvrdili výhradné práva, a poukázali na to, že v roku 2017 Komisia ukončila jednotlivé postupy v prípade nesplnenia povinnosti a sťažnosti týkajúce sa hazardných hier.

(49) Obe združenia spochybnili aj tvrdenie Komisie, že podnik FDJ by v prípade zrušenia práv nemohol žiadať o náhradu škody. Zastávali názor, že podľa francúzskych súdov by odňatie práv malo závažný a mimoriadny charakter, a teda by predstavovalo dôvod na uplatnenie práva na náhradu škody. Uviedli, že existuje precedens, keď bola náhrada škody poskytnutá po tom, ako štát zrušil výhradné práva na lotériu ([30]).

([23]) Najmä príspevky na sociálne zabezpečenie (CSG, CRDS), daňové a sociálne odvody zo športových stávok, odvod na rozvoj športu, DPH, kolková daň.

([24]) Pozri odôvodnenie 109 rozhodnutia o začatí konania.

([25]) Štátna rada, 15. mája 2000, Confédération française des professionnels en jeux automatiques, č. 202666.

([26]) Štátna rada, 12. marca 2007, Syndicat des casinos modernes de France, č. 295882.

([27]) Kasačný súd, trestné oddelenie, 3. júna 2009, č. 08-82.941.

([28]) Štátna rada, 30. decembra 2011, Stanley International Betting Limited, č. 330604.

([29]) Štátna rada, 10. júla 2013, Stanley International Betting Limited, č. 357359.

([30]) V roku 1975 získala spoločnosť GIE Prelo, ktorej súčasťou boli združenia UBFT a FNAM, výhradné právo na prevádzkovanie hry Loto na desať rokov. V roku 1978 sa však štát rozhodol odňať spoločnosti GIE Prelo práva a poveriť prevádzkovaním národnej hry Loto a národnej lotérie spoločnosť Société de la Loterie Nationale et du Loto national (ďalej len „SLNLN“). Odňatie práv viedlo k poskytnutiu náhrady škody členom spoločnosti GIE Prelo: bolo im pridelených i) 49 % kapitálu za nominálny vklad vo výške *[…]* mil. EUR a ii) provízia za stávky v hre Loto. Podľa združení UBFT a FNAM dostali bývalí členovia spoločnosti GIE Prelo v rokoch 1979 až 2008, po zohľadnení inflácie, približne *[…]* mil. EUR ako náhradu škody za čiastočnú stratu svojich výhradných práv na hru Loto.

(50) Napokon na rozdiel od tvrdenia Komisie v rozhodnutí o začatí konania ([31]) sa domnievali, že podnik FDJ od roku 1978 vyplácal štátu odmenu za svoje výhradné práva vo forme daní a odvodov nedaňovej povahy. Podnik FDJ v období 1978 – 2019 zaplatil štátu niekoľko desiatok miliárd prostredníctvom osobitných odvodov z hier; štát si jednostranne vybral *[…]* mil. FRF v roku 1983 a *[…]* mil. FRF v roku 1985; od roku 1988 do roku 2017 podnik FDJ vyplatil *[…]* svojim akcionárom z rozdeliteľného zisku, z čoho teda 72 % pripadlo štátu.

4.2. **Strany považujú pochybnosti vyjadrené v rozhodnutí o začatí konania za opodstatnené**

4.2.1. *ZDRUŽENIE EGBA*

(51) Združenie EGBA s odvolaním sa na precedens vo veci OPAP uviedlo, že odmena, ktorú podnik FDJ zaplatil za výhradné práva, bola nedostatočná.

(52) Združenie EGBA poznamenalo, že odmena, ktorú mal podnik FDJ zaplatiť, bola výrazne nižšia ako čistá súčasná hodnota výhradných práv, takže jeho návratnosť presahovala primeraný zisk. Združenie EGBA tvrdí, že metóda, ktorú francúzske orgány použili na stanovenie splatnej odmeny (rozdielová metóda), a ich odhady (hodnota práv pred prijatím zákona PACTE a po jeho prijatí) boli nesprávne.

(53) Domnievalo sa, že všetky pochybnosti, ktoré Komisia vyjadrila v rozhodnutí o začatí konania a ktoré sú uvedené v odôvodneniach 26 až 32 tohto rozhodnutia, sú opodstatnené.

4.2.2. *ZDRUŽENIE AFJEL/RADA BGC*

(54) Združenie AFJEL a rada BGC tvrdili, že odmena vo výške 380 miliónov EUR, ktorú má podnik FDJ zaplatiť za výhradné práva na obdobie 25 rokov (2019 – 2044), je nedostatočná.

(55) Združenie AFJEL a rada BGC trvali na svojom tvrdení, že odmena vo výške 380 miliónov EUR nebola v súlade s trhovou cenou. Po prvé tvrdili, že metóda použitá na výpočet poplatku bola nesprávna, pretože bola v rozpore s precedensom vo veci OPAP. Spochybnili argument francúzskych orgánov, že práva podniku FDJ po prijatí zákona PACTE sú pokračovaním jeho práv pred prijatím zákona PACTE a nepredstavujú nové práva: podľa ich názoru sa v zákone PACTE zaviedol nový právny rámec, ktorý zahŕňa významné zmeny v porovnaní s dojednaniami pred prijatím zákona PACTE. Takisto tvrdili, že odmena by sa mala vypočítať s prihliadnutím na všetku neoprávnene poskytnutú pomoc v období 2010 – 2019. Po druhé uviedli, že podnik FDJ nemá právo na náhradu škody v prípade odňatia výhradných práv. Po tretie tvrdili, že odmena nebola správne odhadnutá, keďže francúzske orgány nesprávne predpokladali, že reforma by mohla mať na podnik FDJ negatívny vplyv. V skutočnosti sa však zabezpečili a potvrdili výhradné práva, ktoré mohol podnik využívať, ako aj z nich plynúce príjmy, a rozšíril sa rozsah práv, pričom na podnik sa uplatňoval výhodnejší daňový režim. Po štvrté tvrdili, že Francúzsko neprisúdilo hodnotu rozšírenému rozsahu príležitostí v odvetví hazardných hier poskytovaných podniku FDJ na základe výhradných práv po prijatí zákona PACTE.

4.2.3. *PODNIK BETCLIC*

(56) Podnik BETCLIC vo svojich pripomienkach informoval Komisiu o prebiehajúcich konaniach pred Štátnou radou, ktorých cieľom je napadnúť dekréty prijaté na základe nariadenia z roku 2019 (pozri odôvodnenie 16 tohto rozhodnutia).

(57) Podnik BETCLIC postúpil Komisii návrhy podané Štátnej rade, v ktorých na základe precedensu vo veci OPAP tvrdil, že odmena, ktorú podnik FDJ zaplatil za výhradné práva, bola nedostatočná.

([31]) Pozri odôvodnenie 98 rozhodnutia o začatí konania.

5. **PRIPOMIENKY FRANCÚZSKYCH ORGÁNOV**

(58) Francúzske orgány 26. mája 2020 odpovedali na listy Komisie z 25. februára 2020 a 13. marca 2020. Pripomienky k rozhodnutiu o začatí konania z 26. júla 2021 predložili 3. novembra 2021 a 22. apríla 2022 zaslali dodatočné pripomienky.

(59) Po prvé francúzske orgány tvrdili, že zákonom PACTE sa nezrušili práva a nepridelili nové práva, ale zmenil sa právny rámec pre práva, ktoré podnik FDJ už mal. Podľa ich názoru v zákone PACTE i) držiteľ práv (podnik FDJ), právna povaha výhradných práv a ich rozsah zostali nezmenené; ii) skrátilo sa len trvanie práv (z neobmedzeného trvania na 25 rokov) a iii) bol sprísnený právny rámec, najmä pokiaľ ide o daňový režim a vytvorenie regulačného orgánu, a objasnený rozsah práv v zákone PACTE. Francúzske orgány sa opierali o všeobecnú analýzu zákona PACTE podloženú parlamentnými dokumentmi ([32]) a stanoviskami Štátnej rady ([33]), o harmonogram nadobudnutia účinnosti jednotlivých zmien výhradných práv, ktoré sa uskutočnili k rôznym dátumom, a o výklad súhlasu komisie CPT s finančnou protihodnotou, ktorú má podnik FDJ zaplatiť podľa zákona PACTE ([34]).

(60) Po druhé, pokiaľ ide o odmenu za výhradné práva, francúzske orgány zastávali názor, že vypočítanie finančnej protihodnoty podniku FDJ pomocou rozdielovej metódy neviedlo k jej podhodnoteniu.

(61) Poznamenali, že metóda odhadu protihodnoty nebola porovnateľná s metódou použitou v precedense vo veci OPAP, keďže podnik FDJ pred prijatím zákona PACTE požíval výhradné práva na neurčité obdobie. Okrem toho mu neboli udelené nové výhradné práva, ale jeho existujúce práva boli zabezpečené a časovo obmedzené. Okrem toho sa domnievali, že pri výpočte finančnej protihodnoty bola zohľadnená hodnota zabezpečených výhradných práv podniku FDJ.

(62) Po tretie, francúzske orgány tvrdili, že podľa rozdielovej metódy teoretická hodnota práv po prijatí zákona PACTE nebola podhodnotená, keďže zákon neumožňoval podniku FDJ vyvíjať nové hry.

(63) Francúzske orgány tvrdili, že poplatok nezávisle odhadla komisia CPT pomocou prístupu založeného na viacerých kritériách s použitím objektívnych metód na základe správ vypracovaných bankami, ktoré poskytujú poradenstvo francúzskemu štátu.

(64) Po štvrté, francúzske orgány zdôraznili, že hoci pred prijatím zákona PACTE sa formálne nevyplácala žiadna odmena podľa zákona o štátnej pomoci, podnik FDJ od svojho založenia uhrádzal štátu značné platby prostredníctvom odvodu zo súm stávok.

(65) Takisto tvrdili, že vec FDJ nemožno porovnávať s vecou OPAP, ktorá zahŕňala udelenie nových práv a predĺženie práv, ktorých platnosť by sa čoskoro skončila, zatiaľ čo vo veci FDJ Francúzsko využilo zákon PACTE len na to, aby zmenilo práva udelené podniku FDJ natrvalo. Takisto tvrdili, že odmena vo výške 380 miliónov EUR je porovnateľná s odmenou, ktorú Komisia prijala v precedense vo veci OPAP. Francúzske orgány vypočítali, že v pomere k príslušným hrubým príjmom z hazardných hier podniku FDJ a orgánu OPAP ([35]) boli poplatky účtované každému prevádzkovateľovi podobné, či dokonca veľmi podobné.

(66) Po piate, francúzske orgány tvrdili, že predmetné opatrenie nemá vplyv na hospodársku súťaž, keďže podnik FDJ ako subjekt s výhradnými právami má zákonný monopol, čo znamená, že na trhu neexistuje hospodárska súťaž ani sa oň nesúťaží. Francúzske orgány okrem toho tvrdili, že finančná výhoda pre podnik FDJ vyplývajúca z udelenia výhradných práv pravdepodobne nesťaží vstup na francúzsky trh prevádzkovateľom z iných členských štátov, pretože nekonkurovali v segmente hier, ktoré ponúka podnik FDJ na základe výhradných práv.

([32]) Pozri parlamentné správy č. 1088 z 15. septembra 2018 v mene osobitného parlamentného výboru povereného preskúmaním návrhu zákona PACTE a č. 254 v mene osobitného senátneho výboru povereného preskúmaním návrhu zákona PACTE.

([33]) Stanoviská Štátnej rady č. 394599 a č. 395021 zo 14. júna 2018.

([34]) Pozri stanovisko Komisie pre účasti a prevody č. 2019-A.C.-1 zo 7. októbra 2019.

([35]) Francúzske orgány vypočítali, že výhradné práva orgánu OPAP boli v skutočnosti ocenené len na 75 miliónov EUR, čo predstavovalo približne 4,8 % jeho hrubého príjmu z hazardných hier v roku 2018 alebo 0,48 % ročne z koncesie, zatiaľ čo 380 miliónov EUR na zabezpečenie výhradných práv podniku FDJ zodpovedalo 7,4 % jeho hrubého príjmu z hazardných hier v roku 2018 alebo 0,3 % ročne z koncesie.

(67) Po šieste, v oznámení z 15. apríla 2022 francúzske orgány zdôraznili, že zabezpečenie výhradných práv podniku FDJ zákonom PACTE neznamená, že tieto práva sú nezrušiteľné, pretože zákonodarca si ponechal právomoc zrušiť ich pred uplynutím ich platnosti. Okrem toho v zákone č. 2010-476 z 12. mája 2010 v znení nariadenia z roku 2019 sa už stanovil mechanizmus, na základe ktorého môže regulačný orgán pozastaviť alebo odňať licencie podniku FDJ na prevádzkovanie hier z dôvodu nedodržania schválených podmienok ich prevádzkovania, ako aj mechanizmus, na základe ktorého môže minister rozpočtu pozastaviť alebo zakázať prevádzkovanie hry z dôvodov verejného poriadku. Tieto mechanizmy sa uplatňovali na všetky hazardné hry, ktoré podnik FDJ prevádzkoval na základe svojich výhradných práv. Pozitívny vplyv zaistenia práv na základe zákona PACTE zahŕňal zmenu z výhradných práv, ktoré boli predtým pridelené dekrétom na neurčitý čas, na výhradné práva stanovené zákonom na maximálne obdobie 25 rokov (čo viedlo k zníženiu rizikovej prémie v rámci kapitálových nákladov podniku FDJ) a vo vytvorení stabilnejšieho daňového rámca. Tento vplyv bol zohľadnený v odhade komisie CPT týkajúcom sa odmeny, ktorú má podnik FDJ zaplatiť. Francúzske orgány okrem toho zdôraznili, že podľa ich názoru boli existujúce kontroly hazardných hier ponúkaných podnikom FDJ reformou značne sprísnené a že rozsah jeho výhradných práv bol v dôsledku zákona PACTE vymedzený prísnejšie ([36]).

(68) Napokon francúzske orgány informovali Komisiu o rozhodnutiach Štátnej rady č. 436434, 436450, 436814, 436822, 436866, 436439, 436441 a 436449 zo 14. apríla 2023, ktorými boli zamietnuté všetky návrhy sťažovateľov ([37]) a ktorými sa najmä potvrdilo, že výhradné práva podniku FDJ boli trvalé pred prijatím zákona PACTE aj po jeho prijatí. Podľa francúzskych orgánov to potvrdzuje ich prístup k výpočtu odmeny za výhradné práva pomocou rozdielovej metódy.

6. **POSÚDENIE OPATRENIA**

(69) Podľa článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“) „pomoc poskytovaná v akejkoľvek forme členským štátom alebo zo štátnych prostriedkov, ktorá narúša hospodársku súťaž alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže tým, že zvýhodňuje určitých podnikateľov alebo výrobu určitých druhov tovaru, je nezlučiteľná s vnútorným trhom, pokiaľ ovplyvňuje obchod medzi členskými štátmi“.

(70) Z toho vyplýva, že na to, aby sa opatrenie mohlo považovať za štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ, musí spĺňať tieto kumulatívne kritériá:

a) predmetné opatrenie sa musí poskytovať zo štátnych prostriedkov a byť pripísateľné štátu;

b) opatrenie musí poskytovať hospodársku výhodu pre príjemcu alebo príjemcov;

c) táto výhoda musí byť selektívna a

d) predmetné opatrenie musí narúšať hospodársku súťaž alebo hroziť jej narušením a mať tendenciu ovplyvňovať obchod medzi členskými štátmi.

6.1. **Existencia štátnej pomoci**

6.1.1. *Pojmy „podnik“ a „hospodárska činnosť“*

(71) Podľa ustálenej judikatúry „pojem podnik zahŕňa akýkoľvek subjekt vykonávajúci hospodársku činnosť bez ohľadu na právne postavenie subjektu a spôsob jeho financovania“ ([38]). Označenie konkrétneho subjektu za podnik teda závisí plne od povahy jeho činností. Súdny dvor rozhodol, že „každá činnosť pozostávajúca z ponúkania tovarov a služieb na trhu je hospodárskou činnosťou“ ([39]).

([36]) Podľa francúzskych orgánov sa v pravidlách pred prijatím zákona PACTE nestanovoval žiadny maximálny počet lotériových hier, ktoré podnik FDJ mohol prevádzkovať, zatiaľ čo v zákone PACTE áno: spolu 140 lotériových hier s maximálnym počtom 40 offline hier a 100 online hier (pozri článok D.322-14 kódexu vnútornej bezpečnosti).

([37]) S výnimkou návrhu týkajúceho sa výšky poplatku, v prípade ktorého sa Štátna rada rozhodla prerušiť konanie až do rozhodnutia Komisie.

([38]) Rozsudok Súdneho dvora z 12. septembra 2000, Pavlov a i., spojené veci C-180/98 až C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, bod 74.

([39]) Pozri rozsudok Súdneho dvora zo 16. júna 1987, Komisia/Taliansko, 118/85, ECLI:EU:C:1987:283, bod 7; rozsudok Súdneho dvora z 18. júna 1998, Komisia/Taliansko, C-35/96, ECLI:EU:C:1998:303, bod 36; rozsudok Súdneho dvora z 12. septembra 2000, Pavlov a i., spojené veci C-180/98 až C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, bod 75.

(72) Podnik FDJ poskytuje na trhu hazardných hier za odplatu lotériové hry (žrebové a okamžité lotérie) a služby športových stávok (okrem dostihových) (v tejto súvislosti pozri oddiel 2.1 tohto rozhodnutia).

(73) Podnik FDJ je preto podnikom, ktorý vykonáva hospodársku činnosť v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ.

6.1.2. *Použitie štátnych zdrojov a pripísateľnosť opatrení štátu*

(74) V súlade s článkom 107 ods. 1 ZFEÚ štátnu pomoc môžu predstavovať len opatrenia poskytnuté štátom alebo prostredníctvom štátnych zdrojov. Poskytnutie výhody priamo alebo nepriamo zo štátnych prostriedkov a pripísateľnosť takéhoto opatrenia štátu sú dve samostatné podmienky, ktoré musia byť obe splnené, aby sa preukázala existencia štátnej pomoci ([40]).

(75) Pokiaľ ide o kritérium týkajúce sa pripísateľnosti opatrenia štátu, Komisia konštatuje, že reforma výhradných práv bola zavedená prostredníctvom zákona PACTE, nariadenia z roku 2019 a vykonávacieho dekrétu č. 2019-1060 zo 17. októbra 2019 ([41]). Preto je toto opatrenie pripísateľné štátu, keďže sa ním zaviedli predmetné právne akty.

(76) Pokiaľ ide o kritérium týkajúce sa štátnych zdrojov, je potrebné poznamenať, že pri udeľovaní osobitných práv môže štát konať ako regulátor a legitímne sa rozhodnúť, že nebude maximalizovať príjmy, ktoré by sa inak mohli dosiahnuť, bez toho, aby toto rozhodnutie podliehalo pravidlám štátnej pomoci, a to za predpokladu, že so všetkými dotknutými subjektmi sa zaobchádza v súlade so zásadou nediskriminácie a že existuje neoddeliteľná súvislosť medzi dosahovaním regulačného cieľa a vzdaním sa príjmov ([42]). V takýchto prípadoch musí výberové konanie podliehať kritériám stanoveným vopred transparentným a nediskriminačným spôsobom ([43]). V takomto prípade by držitelia práv neprijímali štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ. Je však zrejmé, že tieto podmienky v danom prípade neboli splnené. Okrem toho je udelenie výhradného práva svojou povahou diskriminačné, takže uvedené podmienky nemôžu byť splnené. Na zistenie, že ide o štátne zdroje, sa nevyžaduje uskutočnenie kladného prevodu finančných prostriedkov. Vzdanie sa príjmov, ktoré by inak boli vyplatené štátu, predstavuje prevod štátnych zdrojov ([44]).

(77) Preto je predmetné opatrenie pripísateľné francúzskemu štátu a bolo poskytnuté zo štátnych prostriedkov.

([40]) Pozri napríklad rozsudok Súdneho dvora zo 16. mája 2002, Francúzsko/Komisia (Stardust), C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, bod 24; rozsudok Všeobecného súdu z 5. apríla 2006, Deutsche Bahn AG/Komisia, T-351/02, ECLI:EU:T:2006:104, bod 103.

([41]) Pozri v tejto súvislosti odôvodnenia 16 až 18 tohto rozhodnutia.

([42]) V tejto súvislosti pozri rozhodnutie Komisie z 20. júla 2004 o štátnej pomoci NN 42/2004 – Francúzsko – Úprava platieb od spoločností Orange a SFR na základe licencií UMTS (Ú. v. EÚ C 275, 8.11.2005, s. 3), odôvodnenia 28, 29 a 30, potvrdené súdmi Únie (rozsudok Všeobecného súdu zo 4. júla 2007, Bouygues SA/Komisia, T-475/04, ECLI:EU:T:2007:196, body 108 – 111 a bod 123, a rozsudok Súdneho dvora z 2. apríla 2009, Bouygues a Bouygues Télécom/Komisia, C-431/07 P, ECLI:EU:C:2009:223, body 94 až 98 a bod 125). V tomto prípade štát, pokiaľ ide o udelenie licencií na rádiové spektrum UMTS, zároveň vykonával úlohy regulátora telekomunikácií i správcu týchto verejných zdrojov a sledoval regulačné ciele stanovené v smernici Európskeho parlamentu a Rady 97/13/ES z 10. apríla 1997 o spoločnom rámci pre všeobecné oprávnenia a individuálne licencie v oblasti telekomunikačných služieb (Ú. v. ES L 117, 7.5.1997, s. 15). Súdy Únie potvrdili, že udelenie licencií bez maximalizácie príjmov, ktoré sa mohli dosiahnuť, v tejto situácii nepredstavovalo poskytnutie štátnej pomoci, keďže predmetné opatrenia boli odôvodnené regulačnými cieľmi stanovenými v smernici 97/13/ES a boli v súlade so zásadou nediskriminácie. Naproti tomu v rozsudku Súdneho dvora z 8. septembra 2011 vo veci Komisia/Holandsko, C-279/08 P, ECLI:EU:C:2011:551, bod 88 a nasledujúce Súdny dvor neidentifikoval regulačné dôvody, ktorými by sa odôvodnilo poskytnutie voľne obchodovateľných emisných práv bez protihodnoty. Pozri aj rozsudok Súdneho dvora zo 14. januára 2015, Eventech/Parking Adjudicator, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, bod 46 a nasl.

([43]) Pozri rozsudok Všeobecného súdu zo 4. júla 2007 vo veci Bouygues SA/Komisia, T-475/04, ECLI:EU:T:2007:196, bod 104.

([44]) Rozsudok Súdneho dvora zo 16. mája 2000, Francúzsko/Ladbroke Racing Ltd a Komisia, C-83/98 P, ECLI:EU:C:2000:248, body 48 až 51.

6.1.3. *Selektívnosť*

(78) Na to, aby sa opatrenie považovalo za štátnu pomoc, musí byť selektívne, t. j. musí zvýhodňovať „určité podniky alebo výrobu určitých druhov tovaru“ v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ.

(79) Opatrenie, na ktoré sa vzťahuje toto rozhodnutie (udelenie výhradných práv podniku FDJ na 25 rokov, podmienené zaplatením odmeny vo výške 380 miliónov EUR), sa týka len podniku FDJ.

(80) Keďže ide o individuálnu pomoc, predpokladá sa, že je selektívna. V každom prípade je podnik FDJ jediným príjemcom výhradných práv na prevádzkovanie offline a online lotériových hier a športových stávok na predajných miestach.

6.1.4. *Narušenie hospodárskej súťaže a vplyv na obchod*

(81) Opatrenie poskytnuté štátom sa považuje za opatrenie, ktoré narúša hospodársku súťaž alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže, ak môže zlepšiť konkurenčné postavenie príjemcu v porovnaní s ostatnými podnikmi, s ktorými súťaží ([45]). Z praktického hľadiska sa výskyt narušenia hospodárskej súťaže v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ v zásade konštatuje vtedy, keď štát poskytne finančnú výhodu podniku v liberalizovanom odvetví, v ktorom existuje alebo by mohla existovať konkurencia ([46]).

(82) Komisia konštatuje, že odvetvie online hazardných hier (online dostihové stávky, športové stávky a pokerové hry) je otvorené hospodárskej súťaži od nadobudnutia účinnosti zákona č. 2010-476 z 12. mája 2010. Podnik FDJ súťaží na trhu online športových stávok (okrem dostihových). Preto akákoľvek finančná výhoda súvisiaca s udelením výhradných práv môže posilniť konkurenčné postavenie podniku FDJ voči iným konkurenčným podnikom, najmä na trhu s online športovými stávkami.

(83) V tejto súvislosti francúzske orgány tvrdili, že opatrenie nemohlo posilniť konkurenčné postavenie podniku FDJ voči iným konkurenčným podnikom.

(84) Francúzske orgány tvrdia, že i) podnik FDJ má na predmetné činnosti zákonný monopol, čo znamená, že na trhu neexistuje žiadna konkurencia ani sa oň nesúťaží a ii) že činnosti, ktoré vykonáva podnik FDJ na základe svojich výhradných práv, predstavujú relevantné trhy odlišné od iných činností v oblasti hazardných hier, ktoré sú predmetom hospodárskej súťaže (online dostihové stávky, športové stávky a pokerové hry).

(85) Mimochodom, od vzniku podniku FDJ mu nič nebránilo v pôsobení v iných členských štátoch EÚ na trhoch otvorených pre hospodársku súťaž alebo v súťažení s inými prevádzkovateľmi o výhradné práva v iných členských štátoch. Podnik FDJ je okrem Francúzska aktívny aj vo viacerých ďalších krajinách (napríklad v roku 2023 získal spoločnosť Premier Lotteries Ireland, ktorá má výhradné práva na prevádzkovanie írskej národnej lotérie do roku 2034). Okrem služieb, na ktoré sa vzťahujú výhradné práva, pôsobí aj na viacerých iných trhoch, napríklad v oblasti online športových stávok.

(86) Opatrenie tak môže narušiť hospodársku súťaž v odvetví hazardných hier, najmä na trhu s lotériami a športovými stávkami.

(87) Pokiaľ ide o kritérium ovplyvňovania obchodu, podľa ustálenej judikatúry nie je potrebné určiť, že pomoc má skutočný vplyv na obchod medzi členskými štátmi, skôr sa musí preskúmať potenciál pomoci ovplyvňovať takýto obchod ([47]). V tomto prípade sa liberalizáciou odvetvia online hazardných hier zákonom č. 2010-476 z 12. mája 2010 umožnilo hospodárskym subjektom z iných členských štátov vstúpiť na francúzsky trh. Preto finančná výhoda, ktorú podnik FDJ získal na základe udelenia výhradných práv, môže týmto hospodárskym subjektom sťažiť vstup na trh a ovplyvňovať obchod medzi členskými štátmi.

([45]) Rozsudok Súdneho dvora zo 17. septembra 1980, Philip Morris, 730/79, ECLI:EU:C:1980:209, bod 11; rozsudok Všeobecného súdu z 15. júna 2000, Alzetta, spojené veci T-298/97, T-312/97 atď., ECLI:EU:T:2000:151, bod 80.

([46]) Rozsudok Všeobecného súdu z 15. júna 2000, Alzetta, spojené veci T-298/97, T-312/97 atď., ECLI:EU:T:2000:151, body 141 až 147; rozsudok Súdneho dvora z 24. júla 2003, Altmark Trans, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415.

([47]) Rozsudok Súdneho dvora zo 14. januára 2015, Eventech/The Parking Adjudicator, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, bod 65; rozsudok Súdneho dvora z 8. mája 2013, Libert a i., spojené veci C-197/11 a C-203/11, ECLI:EU:C:2013:288, bod 76.

(88) Na záver sa Komisia domnieva, že opatrenie narúša alebo môže narušiť hospodársku súťaž a ovplyvňovať obchod medzi členskými štátmi.

6.1.5. *Existencia hospodárskej výhody*

(89) Na posúdenie toho, či štátne opatrenie predstavuje pomoc podniku podľa článku 107 ods. 1 ZFEÚ, je potrebné určiť, či predmetný podnik získava hospodársku výhodu, ktorá mu umožňuje vyhnúť sa znášaniu nákladov, ktoré by za bežných okolností museli zaťažiť jeho vlastné finančné zdroje, alebo získava výhodu, ktorú by nezískal za bežných trhových podmienok, teda bez zásahu štátu ([48]).

(90) Pokiaľ ide o udelenie výhradných práv, výhoda existuje, ak odmena zaplatená príjemcom nie je dostatočná na to, aby sa považovala za zodpovedajúcu trhovej cene ([49]).

(91) V rozhodnutí o začatí konania Komisia spochybnila prístup francúzskych orgánov k vyčísleniu výšky odmeny (rozdielová metóda) a vyjadrila pochybnosti, či suma 380 miliónov EUR zodpovedá trhovej cene ([50]). Komisia preto v uvedenom rozhodnutí poznamenala, že odmena vyplatená za udelené výhradné práva sa zdala byť podstatne nižšia ako odmena, ktorú by bolo možné považovať za trhovú cenu, čo by podniku FDJ poskytovalo výhodu.

6.1.5.1. Metodika výpočtu odmeny

6.1.5.1.1. Odôvodnenie použitia rozdielovej metódy na výpočet náhrady škody za roky 2019 až 2044

(92) V rozhodnutí o začatí konania Komisia zaujala predbežné stanovisko, že práva, ktoré podnik FDJ získal na základe zákona PACTE, sú vzhľadom na zmenu právneho rámca a nové charakteristiky výhradných práv vyplývajúcich z reformy (najmä trvanie práv, splatná odmena a zabezpečenie práv ([51])) novými právami.

(93) V rozhodnutí o začatí konania Komisia považovala argumenty francúzskych orgánov založené na tvrdení, že práva sú pokračovaním existujúcich práv, za neplatné. Dospela k záveru, že systém výhradných práv, ktorý existoval pred prijatím zákona PACTE, bol zákonom PACTE podstatne ovplyvnený a zmenený, takže systém výhradných práv po prijatí zákona PACTE predstavuje novú pomoc.

(94) Komisia poznamenáva, že ako uviedli francúzske orgány po začatí formálneho konania, výhradné práva podniku FDJ existovali pred zavedením zákona PACTE. Tieto práva vyplývajú zo zákonov, ktoré boli prijaté pred zákonom PACTE, konkrétne z dekrétov z 9. novembra 1978 a 1. apríla 1985. Hoci tieto dekréty boli po prijatí zákona PACTE zrušené (a teda v čase, keď zákon PACTE už bol právnym nástrojom pre tieto práva), samotné výhradné práva boli len zmenené, nie zrušené. Francúzske orgány takisto uviedli, že skoršie práva mali „skutočnú ekonomickú podstatu" v tom zmysle, že podnik FDJ by v zásade mal nárok na náhradu škody, ak by tieto práva boli zrušené. V tejto súvislosti Komisia poznamenáva, že tak podľa pôvodného právneho rámca (platného pred zákonom PACTE), ako aj podľa nového právneho rámca (vyplývajúceho zo zákona PACTE) výhradné práva podniku FDJ mohli a stále môžu byť zákonne odňaté (na základe rôznych dojednaní). V dôsledku toho skutočnosť, že zákonom PACTE sa podniku

([48]) Rozsudok z 11. júla 1996, C-39/94, Syndicat français de l'Express international (SFEI) a. i./La Poste a. i., ECLI:EU:C:1996:285, body 60 a 61; rozsudok z 29. apríla 1999, C-342/96, Španielske kráľovstvo/Komisia Európskych spoločenstiev, EU:C:1999:210, bod 41.

([49]) Rozsudok Súdneho dvora z 22. mája 2003, Connect Austria Gesellschaft für Telekommunikation GmbH/Telekom-Control-Kommission, and Mobilkom Austria AG, C-462/99, ECLI:EU:C:2003:297, body 92 a 93; rozsudok Všeobecného súdu zo 4. júla 2007, Bouygues and Bouygues Télécom SA/Komisia, T-475/04, ECLI:EU:T:2007:196, body 101, 104, 105 a 111.

([50]) Podrobné vysvetlenie sa uvádza v odôvodneniach 98 až 113 rozhodnutia o začatí konania.

([51]) Podľa zistení sa nové charakteristiky týkali: i) trvania práv (predtým sa udeľovali na neurčité obdobie, teraz sa udelili na obdobie 25 rokov); ii) existencie odmeny, ktorá sa má vyplatiť štátu (hoci predtým sa udeľovali bez nároku na odmenu; dekrétom č. 2019-1060 zo 17. októbra 2019 sa odmena za výhradné práva stanovila vo výške 380 miliónov EUR); iii) zníženia rizika, že štát zmení daňový rámec a rozsah udelených práv (v porovnaní s predchádzajúcou situáciou sa reformou zabezpečili výhradné práva a stabilizoval sa daňový rámec).

FDJ zabezpečili práva, nepredstavuje zmenu povahy týchto práv. Podobne, ako uviedli francúzske orgány, zákonom PACTE sa nezmenili hlavné charakteristiky práv. Zákonom sa iba zmenili podmienky, za ktorých sa tieto práva mohli vykonávať v kontexte privatizácie podniku FDJ tým, že sa zmenil daňový rámec, spresnilo sa trvanie práv, presnejšie sa vymedzilo, ktoré hry patria do rozsahu výhradných práv, a zriadil sa regulačný orgán ([52]).

(95) Komisia poznamenáva, že toto posúdenie potvrdila Štátna rada vo svojich rozhodnutiach zo 14. apríla 2023 (pozri odôvodnenie 68) ([53]). Štátna rada takisto zastávala názor, že hry, ktoré podnik FDJ mohol prevádzkovať na základe výhradných práv povolených zákonom PACTE, boli jasne a podrobne vymedzené, čo znamená, že podnik FDJ by v rámci svojho monopolu nemohol rozvíjať hry v segmentoch hazardných hier a stávok, ktoré boli otvorené pre hospodársku súťaž ([54]). Názor, že „výhradné práva udelené podniku FDJ na neobmedzené obdobie boli ukončené a podniku bola udelená nová licencia“, komisia CPT považovala za „teoretický scenár, a nie za scenár stanovený v zákone PACTE“. Komisia CPT takisto potvrdila, že zákonom PACTE sa len zmenili výhradné práva podniku FDJ.

6.1.5.1.2. Uplatnenie rozdielovej metódy na výpočet odmeny, ktorú má vyplatiť podnik FDJ

(96) Hoci Komisia považuje rozdielovú metódu za odôvodnenú, vzhľadom na pochybnosti uvedené v rozhodnutí o začatí konania (pozri odôvodnenia 26 až 32) zostáva otázkou, či použitie tejto metódy francúzskymi orgánmi vylučuje existenciu výhody pre podnik FDJ.

(97) V rozhodnutí o začatí konania Komisia vyjadrila pochybnosti o výpočtoch, ktoré francúzske orgány vykonali pri používaní rozdielovej metódy. Tieto pochybnosti sa týkali: i) teoretickej hodnoty práv v budúcnosti pri zohľadnení vplyvu zákona PACTE (faktický scenár) ([55]); ii) teoretickej hodnoty budúcich práv bez zohľadnenia vplyvu zákona PACTE (kontrafaktuálny scenár – metódy 1 a 2) ([56]) a iii) možnosti podniku FDJ získať náhradu škody na základe objektívnej zodpovednosti štátu (alternatívny kontrafaktuálny scenár – metóda 3).

(98) S cieľom vypočítať poplatok v čase prijatia zákona PACTE francúzske orgány najprv odhadli hodnotu podnikateľského plánu po prijatí zákona PACTE (faktický scenár) pomocou vypočítanej čistej súčasnej hodnoty budúcich výhradných práv. Tento posledný výpočet vychádzal z najnovšieho podnikateľského plánu pre činnosti vykonávané v rámci výhradných práv, ktorý sa použil na ocenenie podniku FDJ v súvislosti s plánovanou prvotnou verejnou ponukou akcií na burze. Komisia konštatuje, že podnikateľský plán po prijatí zákona PACTE bol vypracovaný realisticky a že je v súlade s realitou na trhu, keďže vychádza z finančných prognóz vypracovaných na základe posúdení činnosti podniku FDJ od ôsmich finančných inštitúcií ([57]). Okrem toho sa regulačné a právne parametre, na ktorých je plán založený, uplatňujú počas celého obdobia trvania výhradných práv vrátane osobitných daňových dojednaní uplatňovaných na hry vyplývajúcich zo samotného zákona PACTE.

([52]) V tejto súvislosti Komisia takisto poznamenala, že sa zdá byť dôveryhodné predpokladať, že podnik FDJ by dostal náhradu škody, ak by boli tieto práva odňaté, najmä vzhľadom na precedens vo veci Loto, na ktorý poukázalo združenie UBFT v odôvodnení 49. Hoci je mimoriadne ťažké posúdiť potenciálnu výšku takejto náhrady škody, Komisia pripúšťa, že by mohla presiahnuť osobitnú náhradu za prevod aktív potrebných na využitie týchto práv, ako sa stanovuje v zmluve z 29. decembra 1978, na ktorú sa odvolávala v rozhodnutí o začatí konania.

([53]) Pozri rozhodnutia Štátnej rady zo 14. apríla 2023, č. 436434 a 436439. Štátna rada nerozhodla o prípadnej existencii štátnej pomoci a prerušila konanie až do konečného rozhodnutia Komisie v tejto veci. Verejný spravodajca v Štátnej rade medzitým dospel k záveru, že metóda použitá na výpočet poplatku bola odôvodnená a v súvislosti s výpočtom nezistil žiadne zjavné chyby.

([54]) Rozhodnutie č. 436439, odsek 21: „V článkoch L.322-8 až L.322-9-3 kódexu vnútornej bezpečnosti, v znení prevzatom z nariadenia, sa jasne a podrobne stanovujú rôzne hry, ich kategórie a rozsah, na ktoré sa vzťahujú výhradné práva udelené podniku LFDJ; navyše uvedené zodpovedá rozsahu hier, ktoré bol už podnik LFDJ oprávnený prevádzkovať podľa ustanovení platných pred nadobudnutím účinnosti zákona z 22. mája 2019“.

([55]) Hodnota práv po prijatí zákona PACTE sa odhadovala na *[…]* až *[…]* EUR v závislosti od vážených priemerných kapitálových nákladov a príjmov z výhradných práv.

([56]) Hodnota budúcich práv pred prijatím zákona PACTE sa odhadovala na *[…]* EUR až *[…]* EUR.

([57]) Citi, CM-CIC, BNP Paribas Exane, Goldman Sachs, HSBC, Kepler, Oddo BHF a Société Générale.

(99) Po druhé, francúzske orgány vypočítali čistú súčasnú hodnotu budúcich výhradných práv na základe podnikateľského plánu pred prijatím zákona PACTE pomocou troch metód a 11 rôznych scenárov, z ktorých každý sa líšil z hľadiska predpokladov týkajúcich sa sadzby provízie, t. j. podielu stávok, ktorý podnik FDJ zaznamenal po odpočítaní osobitných verejných odvodov z hazardných hier, a teda v konečnom dôsledku odmeny podniku FDJ (metóda 1), vážených priemerných kapitálových nákladov (metóda 2) a náhrady škody, ktorú by štát musel zaplatiť, ak by boli výhradné práva v roku 2019 zrušené (metóda 3). Napriek výslovnej žiadosti komisie CPT sa metóda 3 použila len na doplnenie metód 1 a 2.

(100) Použitím metódy diskontovaných peňažných tokov pri vážených priemerných kapitálových nákladoch, odhadovaných približne na 7 %, sa metódou 1 (t. j. metódou použitia podnikateľského plánu) posúdil rozdiel v hodnote výhradných práv podniku FDJ na základe podnikateľských plánov pred prijatím zákona PACTE a po jeho prijatí ([58]), ktoré boli ovplyvnené niekoľkými negatívnymi scenármi vyplývajúcimi z potenciálnych nepriaznivých zmien regulačného a daňového rámca, ak by zákon PACTE nebol prijatý.

(101) Druhý podnikateľský plán (pred prijatím zákona PACTE, kontrafaktuálny podnikateľský plán) bol vypracovaný v dvoch fázach.

a) Jeho pôvodným základom bol podnikateľský plán podniku FDJ (pri zohľadnení zmien zavedených zákonom PACTE). Toto bolo následne opravené, aby sa zrušili rôzne účinky zákona PACTE (najmä tie, ktoré sa týkajú zdaňovania a trvania) s cieľom vrátiť sa k pôvodnému daňovému a regulačnému rámcu.

b) Ďalej sa tento podnikateľský plán použil ako základ pre rôzne scenáre odrážajúce negatívny vplyv série rozhodnutí, ktoré štát mohol potenciálne prijať v súvislosti so zmenami verejných odvodov alebo politiky udeľovania licencií na prevádzkovanie hazardných hier.

(102) Tri scenáre nadväzujú na rozhodnutia, ktoré skutočne ovplyvnili podnik v minulosti, ako napríklad rozhodnutia znížiť odmenu podniku alebo nepovoliť nové formy hazardných hier. Ďalšie tri scenáre boli vypracované na základe štatistických údajov s cieľom určiť, ktoré scenáre sú najpravdepodobnejšie. Týchto šesť rôznych scenárov je zhrnutých v tabuľke:

Tabuľka 1

Metóda 1 – Opis šiestich scenárov

Scenáre	Opis
1a)	Zvažovali sa rôzne scenáre zahŕňajúce pokles sadzby provízie podniku podľa rozsahu návratnosti hráčovi (tzv. return to player – RTP). V každom scenári sa dane zvýšili na rôzne úrovne v súlade so zmenami, ktoré mali vplyv na podnik v minulosti, s cieľom simulovať opatrenia, ktoré mohol štát zaviesť v rámci platnom pred prijatím zákona PACTE.
1b)	
1c)	
2a)	Pre každý scenár sa náhodne vykonalo 500 simulácií, ktoré ukázali, ako by sa mohla vyvíjať sadzba provízie podniku FDJ na základe troch hypotéz týkajúcich sa ročnej pravdepodobnosti poklesu jeho odmeny.
2b)	
2c)	

(103) Komisia berie na vedomie, že týchto šesť scenárov je založených na metódach odhadu relevantných pre výpočet poplatku v tomto prípade.

(104) Komisia okrem toho uznáva, že je vo svojej podstate ťažké predvídať, ako sa bude sadzba provízie podniku FDJ vyvíjať z dlhodobého hľadiska ([59]), keďže ide o regulačnú premennú podliehajúcu politickým rozhodnutiam.

([58]) Posúdenie podnikateľského plánu pred prijatím zákona PACTE sa vzťahovalo na neurčité obdobie, aby sa zohľadnila skutočnosť, že podľa predchádzajúceho právneho rámca boli výhradné práva teoreticky udelené na neurčito.

([59]) Hoci z historických údajov vyplýva pokles miery provízie v rokoch 2016 až 2019 a v rokoch 1997 až 2006, v druhom období je vzhľadom na reformu ťažké vykonať akékoľvek porovnanie.

(105) Cieľom metódy 2 (t. j. metódy použitia vážených priemerných kapitálových nákladov) bolo poskytnúť približný výpočet rozdielu v hodnote spôsobeného rozpätím diskontnej sadzby (za predpokladu, že podnikateľský plán zostane rovnaký). Podobne ako metóda 1 sa zameriava na vyčíslenie vplyvu zabezpečenia výhradných práv podniku FDJ a daňového rámca, ale používa iný prístup (vyššie vážené priemerné kapitálové náklady odrážajú vyššiu úroveň rizika zodpovedajúcu menej stabilnému a predvídateľnému daňovému a regulačnému rámcu). Rozpätie diskontnej sadzby sa vypočíta porovnaním vážených priemerných kapitálových nákladov podnikov pôsobiacich v rovnakom odvetví, ale s rôznou úrovňou bezpečnosti, pokiaľ ide o ich regulačný rámec. Na podnikateľský plán pred prijatím zákona PACTE ([60]) sa použila diskontná sadzba s použitím vážených priemerných kapitálových nákladov, ktoré odrážali rizikovú prémiu, v porovnaní s váženými priemernými kapitálovými nákladmi použitými pri diskontovaní podnikateľského plánu po prijatí zákona PACTE. Riziková prémia sa odhadla dvoma spôsobmi. V scenári 1 sa použil rozdiel medzi beta hodnotami lotériových spoločností (*[…]*) na jednej strane a beta hodnotami spoločností prevádzkujúcich online hazardné hry a športové stávky (*[…]*) na strane druhej, pričom sa poznamenáva, že v prípade týchto spoločností sa predpokladá, že majú vyšší rizikový profil (odvetvie otvorené konkurencii) ako lotériové spoločnosti (niektoré z nich majú monopoly). V scenároch 2 a 3 sa použil rozdiel v hodnotách vážených priemerných kapitálových nákladov, ktoré zverejnili analytici skúmajúci európskych dodávateľov energie alebo podniky verejných služieb, keď sa na jednej strane skúmali „neregulované" podniky verejných služieb (*[…]*) a na strane druhej podniky, ktoré sa považujú za regulované a pôsobia najmä v oblasti distribúcie a prepravy energie, pričom sa poznamenáva, že v prípade týchto regulovaných podnikov sa predpokladá výrazne nižší rizikový profil. Všetky údaje získané pre jednotlivé scenáre s použitím tejto metódy uplatnenej na podnikateľské plány poskytujú odhad výšky poplatku.

(106) Komisia sa domnieva, že metóda 2 je relevantná aj pre výpočet približnej hodnoty poplatku. Okrem toho, hoci sa zvažovali rôzne predpoklady v súvislosti s váženými priemernými kapitálovými nákladmi (pozri odôvodnenie 105), podľa názoru Komisie bolo primerané, aby sa francúzske orgány zamerali na *[…]* ako na referenčné hodnoty na účel výpočtu vážených priemerných kapitálových nákladov podniku FDJ vzhľadom na ich podobnosti s podnikom FDJ. Relevantné je aj porovnanie s podnikmi pôsobiacimi v odvetví energetiky, keďže rozlišovanie medzi dodávateľmi energie a podnikmi, ktoré pôsobia predovšetkým v oblasti distribúcie a prepravy, je z hľadiska rizikového profilu podobné ako v prípade porovnávania prevádzkovateľov online hazardných hier a športových stávok s lotériovými spoločnosťami.

(107) V metóde 3, „doplnkovej" metóde požadovanej komisiou CPT, sa simulovali dôsledky teoretického scenára, v ktorom sa štát a zákonodarca rozhodli ukončiť výhradné práva podniku FDJ a vyplatiť mu náhradu škody a následne mu udeliť prevádzkovú licenciu na 25 rokov (čo nebolo to, o čom rozhodoval zákonodarca pri hlasovaní o zákone PACTE). Výška poplatku sa vypočíta ako rozdiel medzi hodnotou licencie (kombinovaná hodnota diskontovaných peňažných tokov počas 25 rokov a odhadnutá na základe podnikateľského plánu podniku FDJ po prijatí zákona PACTE) a výškou náhrady škody vyplatenej podniku FDJ na základe objektívnej zodpovednosti štátu, ktorá sa rovná hodnote podnikateľského plánu pred prijatím zákona PACTE (kombinovaná hodnota peňažných tokov diskontovaných rovnakými váženými priemernými kapitálovými nákladmi približne na úrovni 7 % na neurčitý čas, zahŕňajúca daňový rámec pred prijatím zákona PACTE a simulujúca zhoršujúce sa daňové prostredie s cieľom zohľadniť daňovú neistotu), vynásobená kompenzačnou diskontovanou sadzbou.

(108) Komisia chce zdôrazniť, že je veľmi ťažké zaujať stanovisko k správnosti hypotézy, podľa ktorej by podnik FDJ utrpel stratu a dostal náhradu škody za zrušenie svojich výhradných a časovo neobmedzených práv. Hoci francúzske orgány poskytli dôkazy, z ktorých vyplýva, že teoreticky by podnik FDJ mohol mať nárok na náhradu škody, jej výška by sa veľmi ťažko posudzovala, najmä vzhľadom na ťažkosti pri určovaní, akú časť spôsobenej „škody" možno považovať za „neobvyklú" (odôvodnenie 108 rozhodnutia o začatí konania).

(109) Po analýze výpočtu poplatku tak francúzske orgány vypracovali rozpätia hodnôt, ktorých priemerné hodnoty predstavujú: pre metódu 1 *[…]* mil. EUR; pre metódu 2 *[…]* mil. EUR; pre doplnkovú metódu *[…]* mil. EUR.

(110) Vzhľadom na uvedené faktory komisia CPT uviedla, že preskúmala predložené faktory vplyvu a rôzne metódy, ktoré predložili francúzske orgány, a uviedla, že výsledkom jej vlastného posúdenia bola suma 380 miliónov EUR v podobe poplatku. Francúzske orgány nevedeli s istotou povedať, ktoré parametre použila komisia CPT na stanovenie sumy 380 miliónov EUR, ale Francúzsko uviedlo, že priemer priemerných hodnôt ([61]), ktoré boli získané na základe rôznych prístupov k oceňovaniu, predstavoval 377 miliónov EUR, čo sa teda blížilo vypočítanej sume poplatku.

([60]) Posúdenie podnikateľského plánu pred prijatím zákona PACTE sa vzťahovalo na neurčité obdobie, aby sa zohľadnila skutočnosť, že podľa predchádzajúceho právneho rámca boli výhradné práva teoreticky udelené na neurčito.

([61]) Priemer priemerov sa vypočíta takto: *[…]*.

(111) Komisia požiadala Francúzsko, aby vypracovalo alternatívnu metódu (metóda 4) na výpočet poplatku na základe teoretického alternatívneho scenára vzhľadom na svoje obavy týkajúce sa trvania výhradných práv, ak by zákon PACTE nebol prijatý (kontrafaktuálny scenár), v rámci metód 1, 2 a 3. V rozhodnutí o začatí konania (odôvodnenia 106 a 107) Komisia vyjadrila pochybnosti o primeranosti základného predpokladu v kontrafaktuálnom scenári, podľa ktorého by podnik FDJ mohol využívať svoje práva na neurčitý čas za rovnakých podmienok.

(112) Metóda 4 je založená na revidovanom časovom rámci pre výhradné práva v kontrafaktuálnom scenári a v dôsledku toho na úpravách sadzieb provízií v priebehu času, ktorých podrobnosti sú uvedené v nasledujúcich odsekoch.

(113) V rámci metódy 4 sa na podmienky týkajúce sa výhradných práv pred prijatím zákona PACTE vzťahovalo obmedzenie na 25 rokov. To je konzervatívnejší prístup ako hypotéza použitá v troch pôvodných metódach, v ktorých sa predpokladá, že ak by zákon PACTE nebol prijatý, podnik FDJ by naďalej využíval všetky svoje výhradné práva bez časového obmedzenia a za rovnakých podmienok.

(114) Komisia sa domnieva, že nie je isté, či by podnik FDJ aj v prípade neprijatia zákona PACTE mohol využívať svoje výhradné práva na neurčitý čas podľa právneho rámca pred prijatím zákona PACTE, najmä preto, že regulačný rámec sa v minulosti pravidelne upravoval a že pri zavádzaní zákona PACTE sa Francúzsko skutočne rozhodlo obmedziť trvanie výhradných práv (na 25 rokov), keď bola väčšina kapitálu podniku FDJ prevedená do súkromného sektora. Metóda 4 umožňuje zohľadniť túto neistotu tým, že do kontrafaktuálneho scenára – ak by zákon PACTE nebol prijatý a neuskutočnila by sa privatizácia podniku FDJ – sa zavedie predpoklad, že jeho výhradné práva by sa aj tak po 25 rokoch prestali uplatňovať. Vzhľadom na hospodársky vývoj (napríklad vznik prevádzkovateľov online hazardných hier po liberalizácii v roku 2010) sa Komisia domnieva, že 25 rokov je realistickejšia alternatíva ako neurčitý časový rámec. Tento údaj možno považovať za konzervatívny vzhľadom na to, že do roku 2019 sa výhradné práva uplatňovali od 70. rokov 20. storočia, t. j. viac ako 40 rokov.

(115) Na základe toho je metóda 4 založená na kontrafaktuálnom scenári so stanoveným trvaním 25 rokov. Tým sa zmierňuje prvý negatívny vplyv zákona PACTE na hodnotu výhradných práv, čo je vplyv, ktorý francúzske orgány zohľadnili v metódach 1, 2 a 3 [pozri odôvodnenie 22 písm. a)] v súlade s pochybnosťami, ktoré Komisia vyjadrila v odôvodneniach 106 a 107 rozhodnutia o začatí konania.

(116) Tento scenár je jednoznačne konzervatívnejší ako scenáre vypracované komisiou CPT na základe metód 1, 2 a 3 vzhľadom na ukončenie kladných peňažných tokov po 25 rokoch.

(117) Metóda 4 však zahŕňa ďalšiu úpravu, a to zmenu odmeny (sadzby provízie), ktorú by podnik FDJ dostal v scenári pred prijatím zákona PACTE. Na žiadosť Komisie francúzske orgány zaslali upravené parametre sadzby provízie s prihliadnutím na teoretický scenár 25-ročného trvania výhradných práv.

(118) V situácii, keď by sa výhradné práva mohli prestať uplatňovať skôr (po 25 rokoch namiesto neobmedzeného trvania), by podnik FDJ niesol relatívne väčšie finančné riziko, pretože by mal menej času na dosiahnutie výnosov. Za týchto okolností by sa dalo tvrdiť, že sadzby provízií (a teda aj odmena podniku FDJ) by klesli menej ako v situácii, keď by sa práva mali využívať na neurčitý čas.

(119) Zmeny sadzieb vychádzajú z predpokladaného nárastu súm stávok, ako sa predpokladá v podnikateľskom pláne použitom na výpočet poplatku ([62]). V tejto súvislosti francúzske orgány odkázali na predpoklady použité v iných metódach, pričom upravili frekvenciu znižovania sadzieb provízie s cieľom zohľadniť vedomosť o tom, že výhradné práva sa po 25 rokoch prestanú uplatňovať.

(120) Komisia sa domnieva, že založenie kontrafaktuálneho scenára, ak by zákon PACTE nebol prijatý, na predpoklade, že práva by boli časovo obmedzené (inými slovami, zastávanie názoru, že podnik FDJ by naďalej využíval výhody vyplývajúce z podmienok pred prijatím zákona PACTE, ale len počas 25 rokov, t. j. do roku 2044), je konzervatívnym prístupom k určeniu neexistencie pomoci.

([62]) V minulosti minister pre rozpočet pravidelne menil sadzby provízií podniku FDJ (podľa kategórií hier od roku 1997 do roku 2016 a potom podľa rozsahu návratnosti hráčovi od roku 2016). Okrem toho, že tieto zmeny boli reakciou na širší hospodársky vývoj, odzrkadľovali aj zmeny sumy stávok hráčov.

(121) Komisia sa domnieva, že existuje dôvod predpokladať, že sadzby provízií by sa v scenári časovo obmedzených práv neznížili tak výrazne, keďže v podnikateľskom pláne pred prijatím zákona PACTE sú práva obmedzené na 25 rokov. Komisia sa totiž domnieva, že trvanie práv a výška odmeny sú koncepčne prepojené a tento faktor ovplyvňuje odmenu, ako aj ziskovosť podniku FDJ. Komisia okrem toho konštatuje, že Francúzsko zmenilo len frekvenciu znižovania sadzieb, čo bolo v súlade s predpokladaným nárastom súm stávok a úpravami vykonanými pred zavedením zákona PACTE.

(122) Z predpokladov, z ktorých vychádza metóda 4, vyplýva pre práva v kontrafaktuálnom scenári (ak by zákon PACTE nebol prijatý) hodnota *[…]* EUR.

(123) Keďže hodnota práv vo faktickom scenári (po prijatí zákona PACTE) predstavuje *[…]* EUR, podľa metódy 4 dosahuje výška poplatku 477 miliónov EUR, čo je o 97 miliónov EUR viac ako 380 miliónov EUR vypočítaných komisiou CPT.

6.1.5.1.3. Záver

(124) Na záver možno konštatovať, že odmena vypočítaná metódou 4 predstavuje 477 miliónov EUR, čo je o 97 miliónov EUR viac ako odmena vypočítaná komisiou CPT (380 miliónov EUR).

(125) Komisia poznamenáva, že Francúzsko sa zaviazalo zvýšiť hodnotu náhrady o 97 miliónov EUR v porovnaní s odmenou vypočítanou komisiou CPT s cieľom podporiť neexistenciu pomoci.

7. **ZÁVERY**

(126) Komisia dospela k záveru, že udelenie výhradných práv podniku FDJ podľa zákona PACTE neposkytlo podniku La Française des Jeux hospodársku výhodu.

(127) Toto opatrenie preto nepredstavuje štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ,

PRIJALA TOTO ROZHODNUTIE:

Článok 1

Opatrenie, ktoré Francúzska republika zaviedla v prospech podniku La Française des Jeux, zvýšené o 97 miliónov EUR, nepredstavuje pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

Článok 2

Toto rozhodnutie je určené Francúzskej republike.

V Bruseli 31. októbra 2024

Za Komisiu
Margrethe VESTAGER
výkonná podpredsedníčka